

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN
HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT

ALS EENS ARENDS PSALM 103:3

Onder redactie van Prof. Dr V. Hepp, Dr K. Schilder, Dr C. Tazelaar en Dr J. Waterink

Medewerkers: Dr H. A. van Andel, Solo; Drs J. van Andel, 's-Gravenhage; Dr R. E. van Arkel, Utrecht; N. Baas, Amsterdam; Dr Henry Beets, Grand Rapids; Dr Joh. C. Breen, Amsterdam; Dr K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr F. W. Groenheide, Amsterdam; Prof. Dr T. Hoekstra, Kampen; Dr G. Keizer, Tiel; Dr B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr J. G. Kunst, Arnhem; Dr G. R. Kuiper, Haarlem; Dr H. W. Laman, Assen; Dr C. Lindeboom, Amsterdam; Dr S. O. Loos, 's-Gravenhage; Dr J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr F. C. Meijster, Rotterdam; Dr J. C. de Moor, Utrecht; Dr J. C. Rullmann, Utrecht; Dr J. Thijss, Meppel; Dr J. Veldkamp, Hilversum; Dr D. H. Th. Vollenhoven, 's-Gravenhage; Dr J. de Vries, Tilburg; Dr J. D. Wielinga, Hoofddorp; Mr J. A. de Wilde, 's-Gravenhage.

Adres der Redactie:

Prof. Dr V. HEPP, Van Breestraat 14, Amsterdam.

Drukkers-uitgevers:

OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f1.25 per drie maanden bij vooruitbetaling.

Voor 't Buitenland en Ned.-Indië f7.50 per jaar.

Advertentie: 25 ct. p. regel. — Losse nummers f0.15.

THOU: Advent I. — In de Schrift: In God (Kol. 3:3). — Kerkelijk Leven: Mag met een verbeterde bijbelvertaling langer gedraald? IN Petrus van Maastricht over het spreken van de slang I. Een Chr. Geref. stem VII. — Uit het Pol. en Soc. Leven: Breken breedere denkbeelden zich aan? II. Partijbelang en Landsbelang. — Literatuur en Kunst: „De Bijbel als boek van schoonheid”. — Perschoon. — Correspondentie. — Kerknieuws. — Advertenties.

ADVENT.

I.

Al de historie van de menscheit valt onder één woord: Advent.

De „komst”, de „aankomst”, de „nadering” van Christus Gods, typeert de historie aller eeuwen. Steeds is er voor het geloof een wachtend vooruitzien geweest naar Hem, die komen zal.

Maar wanneer we zóó de historie zien in betrekking tot Christus, dan verstaan we ook, dat we spreken van tweeërlei „advent”. Daar was het „advent” in het begin van de historie. De geschiedenis voor het kruis, die het kruis in zich droeg, werd zelve door dat kruis gedragen. Uit Israël werd de Christus geboren, en Israël droeg den Christus in zich naar zijn menscheit, en toch ook werd Israël zelf weer gedragen door „het Heilige Zaad”, dat het „steunsel” was. En de geschiedenis der eeuwen is tenslotte weer niet anders dan de historie van het baringsproces van het Wonder Gods. En daarom juist weer wordt de historie gedragen door Gods almacht, wijl die historie voeren moet tot de hoogte van den heuvel Golgotha.

Zóó is er vóór Christus komst één machtig Advent, dat het begin der historie is. De historie zelve, naar hoogtepunt en naar verklaring ligt in Golgotha's Kruis.

Maar steeds is er alzóó vóór dat kruis te handelen, aan een „begin”, te spreken over een naderend, te peinzten over het „Advent”; immers Christus komt.

En vóór Christus is er slechts te spreken van een begin der dingen; het groote moet komen. En Jezus Christus komt om aan dat begin het einde te maken, wijl Hij het is óm Wien heel dat begin was.

* * *

Niet alleen het einde van het begin, ook het begin van het einde is onze Jezus.

In Hem wordt een andere, eene nieuwe bedeeeling mogelijk, waarin de dingen niet meer óploopen naar Golgotha, maar óver den kruisheuvel afloopen de wereld door. En wanneer die historie dienstig geweest is om heel de wereld te bevruchten met den zegen van het Geesteswerk, door Golgotha geboren, dan komt „de dag” andermaal, de dag, waarop Jezus verschijnt. En wij zijn in „het laatste” dat zelfde „laatst”, dat door Golgotha's werk werd ingeluid, door Pinkster werd gepeerd naar Joël's profetie, en door de tweede komst van den Gezalfde Gods zal worden afgeleiden. Alzóó leven we in het einde der historie, het einde, waarvan Jezus het begin is, en waarvan zijn wederkomst het einde zal inhouden.

Maar dat is nog niet het einde van het einde. Het einde van het einde is eerst dan aanwezig, als de Zoon zijn Middelaarswerk beëindigt, zijn Middelaarskroon aan den Vader overreikt (1 Cor. 15:28) en God is alles in allen. Dat is het Einde van het einde.

Maar dat einde wordt ook door een „Advent” geleid.

Zóó leeft dan de Gemeente van Christus op aarde in het bewustzijn, dat de historie gedragen wordt en bepaald wordt door tweeërlei komst van Christus. En er is tweeërlei „Advent”. Onder de geur van het laatste „advent” ligt heel het verleden, en vanuit het standpunt van dat laatste advent kan de Christen alleen de historie verklaren en het leven aanvaarden.

* * *

Doch zie, nu is het zóó, dat dit laatste komen van Christus nimmer kan worden verstaan zonder het eerste. Het feit van het laatste komen ligt in dat

van het eerste vast; maar het verstaan en juist waardeeren van het laatste verschijnen van den Christus is alleen dáár mogelijk, waar de eerste komst van Gods Zoon in ons vleesch op aarde juist wordt gekend en beleefd.

Leven naar het Einde door het geloof; leven met Christus in de verwachting van Zijn heerlijkheid; Troost ontvangen door de wetenschap van de uiteindelijk zege van het Koninkrijk onzes Gods — dat alles kan alleen daar aanwezig zijn, waar de eerste komst van Christus gezien wordt als de sleutel ter verklaring van zijn wederkomst.

Maar nu loopen wij, als Christenen van het historie-eind, zoo telkens weer gevaar dat eind los te maken van het begin; we loopen zoodoende gevaar, het einde ook los te maken van zijn eigen wezen, als einde, door het ook los te maken van de historie. We loopen gevaar de geschiedenis van onzen tijd te zien als de geschiedenis. En dan gaan we het accent verleggen. Dan verliezen we het wezen; dan wordt het wezen en het doel der dingen, die gebeuren zoo spoedig gezocht in datgene, wat slechts van voorbijgaande betekenis is. Dan komen wij in het centrum; wij met onze belangen; dan komt het tijdelijke naar voren; dan wordt de vorm voor het wezen aangezien; dan acht men ook het middel der historie voor het doel der geschiedenis. En dan zinkt het leven tenslotte ineen. Omdat de tijd dan niet meer oorzaak en doel vindt in de eeuwigheid.

En dan is de tijd niet meer te verstaan.

En dan komen we midden in de raadselen.

En dan worden we klagers en zoekers; en dan roepen we misschien nog even: „Kom, Heere Jezus...”; maar onze stem verklinkt door onze zwakte, omdat we alleen maar wachten, en niet achteromzien naar datgene, wat we niet meer behoeven te wachten, maar dat reeds is.

De eerste verschijning, de eerste komst van Christus is.

En die komst is het knooppunt der historie.

* * *

Zullen we alzóó het einde der historie op de juiste wijze zien en beleven, dan is het ook telkens weer noodig, dat we heenleven naar den Christus Gods, die het Centrum der historie is.

Dan is het alzóó noodig, dat wij als belijdende Christenen, telkens weer Christusfeest vieren; dat we kerstfeest hebben om telkens opnieuw in den geest te aanschouwen het eind van het begin der historie, opdat wij onze historie leeren zien als het eind en Christus zelf leeren vinden, al meer, als het Begin van dat einde, en als de Bewerker van het Einde van het einde.

Advent vieren is voor hen, die het al meer belijdend wenschen te verstaan, wat het zeggen wijl: uit God, door God en tot God zijn alle dingen, zoo noodig, omdat ze die leuze zoo licht immediatoir, zoo maar rechtstreeks, zouden wenschen te zien als realiteit. Maar de werkelijkheid van die belijdenis wordt in haar volle betekenis en in haar volle historie eerst begrepen dáár, waar we uit 's werelds duistere wolken zien opgaan het Licht. Daar zien we het Licht in de duisternis schijnen; ja, op Kerstfeest moeten we leeren verstaan, dat Jezus Christus inderdaad het recht op al het Zijne doet gelden; Hij, die het Woord is, komt tot het Zijne. Hij komt om de historie te verklaren met Zijn eeuwigheidswerk in den tijd, Zijn werk in den tijd vóór de eeuwigheid óók.

Eeuwigheidswerk vóór den tijd; zoodat zonder dit werk de tijd niet kan worden verstaan, en de wereld, die alleen als wereld door het Woord medegemaakt kan worden verklaard, zonder dit werk wegzinkt in de armoede van haar eigen raadselen; ja, zoodat ook de belijdenis van den Christen tuitzeget, dat eeuwigheidswerk noodig was, om hem, kind van den tijd, met een onsterfelijk zielsbestaan en een eeuwige bestemming, de eeuwigheid in zaligheid te doen vinden.

En zóó is Christus' werk ook werk in den tijd voor de eeuwigheid. De eeuwigheid Gods

bergt het geheim van den Vrede-raad, die het werk van den Zoon in den tijd vraagt, zal de eeuwigheid zelve het vervuld zijn van het eeuwigheidsplan kunnen zien. Dat is de waarde van den tijd, dat hij door Kerstis-feit heen, eeuwigheidsgedachte eeuwig dient. Dat is de waarde van het scheppel tenslotte, dat het door de komst van Christus in den tijd, uit den tijd wordt opgeheven voor en naar de eeuwigheid. Zoo dient de tijd de eeuwigheid.

* * *

Wat hebben wij dan noodig, telkens weer, de opheffing van ons leven te zien. De opheffing van heel ons leven naar de eeuwigheid. Juist door de betekenis van de komst van Christus te zien, door „advent” te vieren, door de belofte, die er in Christus ligt in aanbidding te bewonderen, en geloovig te aanvaarden, worden we bereid gemaakt tot het leven naar de wederkomst van Christus; door het vieren van de eerste „advent”, leeren we de tweede recht te beleven.

Onze tijd sterft aan bekrompen blik. Zij is doodelijk krank aan de eenzijdigheid; de ziekte, die men ook wel „bewustzijnsverenging” noemt; daarom sterft er zooveel geestelijk leven; daarom dreigt er zooveel, dat rijke vrucht beloofde en in lentebelofte bloeide, glorieloos onder te gaan, omdat het te grootse gedacht, te breed gezien, naar, voor onzen tijd, te verre horizon was geprojecteerd.

Wij hebben „Advent” zoo noodig. Opdat levensverrijking weer groeie, doordien Hij, die de Historie zelve is, weer worde opgeheven als het Licht over alle gebeuren, over alle leven.

Dát maakt Gods Kerk de rijke Kerk; de Kerk, die in de wereld heeft te brengen de prediking van de eeuwigheid; de Kerk, die die wereld ook heeft te openbaren haar eigen waarde; haar waarde, gezien in eeuwigheidssicht.

Laten wij ons dan opmaken om Kerstfeest te vieren.

Ja ook, om, gelijk we een volgende week hopen te zien, in de binnenkamer, om persoonlijk voor de komst van den Christus, om persoonlijk op Kerstfeest te worden voorbereid.

Maar laten we ook „Advent” vieren onder den wijden hemel Gods. De koepel boven ons hoofd is in haar machtige omspanningsgreep over deze aarde, een zwak beeld, maar dan toch een beeld en een herinnering daaraan, dat de eeuwigheid zóó ook den tijd óverspant.

En zal ónze tijd, zal de historie, zal óns leven, zal ónze vreugd en ónze smart, zullen al ónze kleine en ónze groote belevenissen worden opgeheven naar hóoger plan, dan moeten we er mee naar de kribbe van Bethlehem, dan moeten we er mee naar den voet van het kruis; dan moeten we ermee naar de Historie van de historie.

En dán vieren we Kerstfeest, Christusfeest, wanneer we ootmoedig eerst onszelf zien naderen naar de kribbe.

Eerst wij naar 't Licht Bethlehem's stal.

En dan wij, met al het onze, al ons leven en ónze levensbeschouwing, in het Licht van Gods eeuwigheid.

Dat is de orde in Gods koninkrijk.

Eerst het begin... Ja óók het begin van het begin: God, die ons gemaakt heeft; en wij, die God verwierpen....

Dan het einde van het begin: Immanuel....

Dan het begin van het einde: God met ons. Tot het Einde van het einde er is: God alles in allen.

J. WATERINK.

UIT DE SCHRIFT.

In God.

Want gij zijt gestorven en uw leven is met Christus verborgen in God.
Kolossensen 3:3.

Hoe ónverschrokken, hoe heroiek maakt het met-God-bewustzijn!

Welk een zaligheid geeft het bij-God-bewustzijn! Is er iets denkbaar, dat daarboven uitgaat? Zijn ze te overtreffen? Ze zijn te overtreffen, o ziel.

En wel door het in-God-bewustzijn.

Maar, waar het bij-God-bewustzijn reeds in enkele perioden van uw leven krachtig werkt, daar is dat in-God-bewustzijn nog zeldzamer.

Ja, het wordt hier op aarde voor u nooit mystieke werkelijkheid.

De apostel zegt, dat uw leven met Christus verborgen is in God.

Merk er wel op.

Verborgen!

Door het geloof kunt ge het alleen gaaan, maar u niet voorstellen en ook niet doorvoelen.

Iets van de buitenzijde van die heerlijke vrucht van Christus' verdiensten kunt gij smaken, wanneer uw gemeenschap met uw Heiland waarlijk innig is.

Maar de eigenlijke vrucht toch niet.

Die blijft voor de hemelen bewaard.

En zelfs als Paulus naar den derden hemel is opgetrokken geweest, dan gewaagt hij wel van dingen, die hij gezien, beleefd heeft en die door menschenlong nooit zijn uit te spreken.

Doch dat hij de volle realiteit van het in-God-zijn heeft genoten, dat deelt hij niet mee.

Daarvoor is een gedurig liggen in den schoot van uw Redder noodzakelijk.

Ann de verzekering, dat het leven van de geloovigen met Christus verborgen is in God, laat hij dan ook de vermaning voorafgaan: bedenkt de dingen die boven zijn.

Boven wordt het u eerst geschoon.

Boven wordt, wat nu ook bij het krachtigste geloof nog verborgen is, eerst openbaar.

De ervaring, de doorleving van het in-God-te-zijn wat zal dat meer dan verrukkelijk zijn!

U door God te voelen omsloten.

U niet slechts door Zijn genegenheden, maar door Zijn persoonlijkheid zelf te voelen omringd!

Ge kunt er zelfs niet van stamelen, o ziel.

Ge kunt er alleen naar verlangen.

Ge kunt er smachtend om smeeken.

O, laat dat toch niet na.

HEPP.

KERKELIJK LEVEN.

Mag met een verbeterde bijbelvertaling langer gedraaid?

IX.

Uitgangspunt voor de bespreking van deze urgente kwestie is het rapport, dat in deze materie op de Synode van 1917 werd uitgebracht en de koninklijke, welke daar werden aangenomen. De Synode achtte een herziening van de Statenvertaling niet beslist noodzakelijk.

Ten opzichte van de wenschelijkheid stond zij anders. Het rapport onderscheidde daarbij tusschen het groote bezwaren. De laatste zou de moeite niet loonen. Het gaf de voorkeur aan de tweede. Toch meende het rapport, en de Synode sloot zich daarbij aan, dat de Synode daartoe niet zelf het initiatief moest nemen, omdat nog te veel voorafwerk moest worden verricht.

Het bezwaar van den vóór-afwerk is thans weggenomen. Bijna een derde van heel de Schrift is door Gereformeerde Godgeleerden sindsdien opnieuw vertaald en gekommentarieerd. Dit mag voldoende gesicht om met den definitieven vertalingsarbeid een aanvang te maken.

Zij, die dien voorafwerk hebben verricht zijn als vanzelf tot vertalers aangeworven. Zij staan thans nog in de kracht van hun leven. En waar met de vertaling een aanzienlijke tijd is gemoeid, is uitstel zeer te ontvallen.

Ook dit mag niet vergeten: gelijk in den tijd der Statenvertaling is ook thans het tekstonderzoek tot een rustpunt gekomen. Men kan zeggen, dat we thans een nieuwen tekst receptus van het Nieuwe Testament hebben. Is dan niet de gelegenheid gunstig om nu met een verbeterde bijbelvertaling te beginnen?

Is de Statenvertaling tot stand gekomen in een tijd, toen men zich voor de autoriteit der Schrift hoog en heeft zij er middelkerwijs toe meegewerkt, dat in den tijd van inzien, welke daardoor gevolgd is, vele eenvoudigen aan de waarheid vasthielden, wij hebben er ons ernstig rekenschap van te geven of ons in deze mischien niet een de capo van het verleden wacht en of wij verantwoord zijn, wanneer wij het nageslacht niet het kostelijk kleinood nalaten aan een verbeterde bijbelvertaling. Wanneer onverhoopt de deformatie onze kerken mocht verminken, is wellicht in geen eeuwen een zuivere vertaling te wachten. En zoolang kan onze Statenvertaling niet meer mee.

Op het reformatoerisch program behoort verbetering der bijbelvertaling te staan vóór uitbreiding der belijdenis en herziening der liturgie, hoe gewenscht beide laatste ook zijn. Want en belijdenis en liturgie zijn ten opzichte van de Schrift secundair. God heeft de zielen der geloovigen aan die Schrift gebonden. Verreweg de meesten kennen echter de Schrift slechts in een vertaling. Maar dan heeft de kerk ook te zorgen, dat deze vertaling zoo getrouw mogelijk zij. En nu zal geen deskundige durven beweren, dat de Statenvertaling, hoe uitnemend ook, het moedersche licht doet uitschijnen, dat God over de Schrift voor het tegenwoordige gesticht deed oopen. Het verschil tusschen „grondtekst“ en Statenvertaling is waarlijk niet zoo gering. Neemt men dat verschil niet zooveel mogelijk weg, dan zal hiervan het gevolg zijn, dat de gemeente meer en meer los wordt van het Woord.

Symptomen van losworden van het Woord komen af en toe in de prediking reeds tot uiting, door de individuele vertalingen, welke

van den kansel soms worden geboden en waarbij er zijn, die nog gebrekiger zijn dan de Statenvertaling.

Het besef, dat de Statenvertaling op meer dan één punt verouderd is, sijpelt langzaam, maar zeker naar heel de gemeente door.

Uiterraard is er een categorie van gemeentelieden, die dit besef zoolang mogelijk trachten te onderdrukken.

Maar daartegenover bevindt zich weer een andere categorie, die neiging heeft om in meer dan één opzicht de waarde der traditie te miskenmen en die dit besef in niet te voren overwogen daden tot uiting brengen.

Het is een feit, dat er Gereformeerde gezinnen zijn, waarin bij de huiselijke godsdienst-oefening niet meer de Statenvertaling wordt gebruikt, maar partikuliere vertalingen, ja zelfs de Leidsche Vertaling.

Vraagt gij dan, waarom men zoo handelt en of zij over de meerdere juistheid van die vertalingen oordeelen kunnen, dan zult gij meermalen een antwoord ontvangen: dat nu juist niet, maar ik begrijp ze beter dan den Statenbijbel.

Het moet worden toegegeven, dat dit al een zeer oppervlakkig motief is.

Niet de betrouwbaarheid der vertaling geeft hier den doorslag, maar de leesbaarheid.

Wie dus aan den grondtekst een zin leent, die er in 't geheel niet in ligt, maar die bevattelijk is voor het verstand of meer het gevoel toespreekt, kan bij deze menschen voor zijn werk, dat zacht uitgedrukt niet serieuze mag worden geheeten, afzet-gebied vinden.

Zoo doen rationalisme en mysticisme hun intrede in de gemeente.

Verstand en gevoel beslissen wat God in Zijn Woord wil zeggen en wat niet.

En nu kunt gij en moet gij hiertegen ook wel toornen.

Gij kunt deze menschen om hun lichtvaardig radikalisme bestraffen.

Maar daarmee zijt gij niet klaar.

De kerk geve hun een vertaling, waaraan minder gebreken kleven.

Met toornen, berispen, kritiseeren komt zij er niet. Zij moet er iets positiefs tegenover stellen.

Al worden de bezwaren tegen de Statenvertaling overdreven, de bezwaren zijn er en worden steeds sterker gevoeld.

Te keeren is dit niet.

En het mag ook niet.

Die bezwaren behoeven zoo spoedig mogelijk uit den weg geruimd te worden.

Zelfs alle voorwendsel moet worden ontnomen. Anders is de kerk niet verantwoord, dat haar leden van de waarheid afzwerven.

Men stelle zich niet gerust: het zijn maar enkelingen, die een modernistische bijbelvertaling ter hand nemen.

Die enkelingen oefenen ook invloed en slepen anderen mee.

De tijdgeest werkt de loswekking van het Woord in de hand.

Dat de kerk dit gevaar manmoedig onder de oogen zie en geen halve maatregelen neme of erger nog: zich van het nemen van maatregelen onthoude.

Op nog een ander symptoom dient gewezen.

Ik denk, dat iedere predikant met eenige ervaring, vooral in groote-stads-gemeenten er over meespraken kan.

Wanneer jonge menschen met moeilijkheden, welke de leer betreffen, tot hun dominee gaan en deze de Schrift voor hen doet spreken, is dit een vraag, die keer op keer wordt gesteld: maar moet die tekst misschien niet anders worden vertaald?

Zoozeer werkt het weten, dat de Statenvertaling gebrekkig is, den twijfel in de hand!

Een afwijkende meening zoekt men soms gaarne te dekken met een mogelijke onjuistheid in de vertaling.

En dan kan men soms zoo schrijnend voelen het tekort van de kerk in deze.

Wie met jonge menschen, die de talen, waarin de Bijbel geschreven is, zelf niet machtig zijn, in aanraking komt, kennis neemt van hun strijd, geduldig luistert naar hun moeiten, zal zich van deze kwestie niet zoo luchtig kunnen afmaken.

Er is bij velen niet dat vertrouwen op het Woord Gods, dat er zijn moet.

Daaraan draagt ook schuld, dat onze bijbelvertaling niet is, die ze moet zijn en kan zijn.

Er bestaat hier werkelijk een noodstand.

Dat men zich niet susse en paale.

— Petrus van Maastricht over het spreken van de slang.

I.

De kwestie-Geelkerken is een bron van zorg, een bron van twist, maar ook een bron van lektuur.

De eene brochure gaat, de andere komt.

Er zijn er bij — wij hopen ze op een anderen keer te bespreken — die getuigen van ernstige studie.

Er zijn er ook bij, die de vertroebeling nog grooter maken.

Voegt daarbij de artikelen, welke in de bladen

daarover worden geschreven en gij verwondert u niet, dat sommigen besluiten: ik wil er niets meer van lezen, ik heb er genoeg van.

Toch worden zóó de moeilijkheden niet opgelost. Wij lezen ergens wel een voorstel om alle geschrift over deze kwestie te staken tot de Generale Synode, maar men kan van tevoren nitrekenen, dat dit voorstel niet wordt aangenomen.

En dat men zich uit, kan op zichzelf geen kwaad. De geesten worden openbaar.

Met droefheid ontwaart men, dat er in onze kerken stroomingen werken, die worden ze niet in tijds in goede bedding geleid, in plaats van een geleidelijke, een meer ingrijpende reformatie noodzakelijk maken.

We willen echter ook niet voorbijzien, dat er thans veel gesproken en geschreven wordt, wat later, als de bewogen psychische gesteldheid voor een kalmere heeft plaats gemaakt, gaarne zal worden teruggenomen.

Eigenaardig is het, dat zooveel de meening zijn toegedaan als zou de kwestie van het spreken van de slang in het Paradijs eerst nu een brandende zijn geworden.

Men meent soms fonkelnieuwe argumenten aan te voeren, terwijl, als men de geschiedenis raadpleegt had, zou bemerken, dat ze al erg oud waren.

Wat men op rekening van de laatste vorderingen der wetenschap schrijft, blijkt in vroeger eeuwen reeds te zijn gedebeerd.

Men sleept er soms Kant bij, als zou die de menschen over de slang en dergelijke kwesties aan het denken hebben gezet, terwijl historisch onderzoek uitwijst, dat ze vroeger precies oender en vaak nog scherper werden gesteld.

Wij willen in een paar artikelen den bekenden Gereformeerden theoloog Petrus van Maastricht over deze kwestie het woord geven en men zal, dank ons, wel eenige verrassende ervaringen opdoen.

Wij gebruiken hier de oude Hollandsche vertaling van zijn werk, hetwelk in 1749 verscheen.

Alle subjektiviteit is hiernoe uitgesloten.

Wij hebben de spelling wat gemoderniseerd, maar den ouden zinsbouw lieten we onveranderd.

In het eerst leest deze wat zwaar, maar weldra went men er aan.

Op verschillende plaatsen handelt hij over het spreken van de slang, maar vooral op blz. 234—241 van het Tweede Deel zijner „Beschouwende en Praktische Godgeleerdheid“.

Hij tracht daar verschillende dwalingen te dezer zake te wederleggen. Vooral treedt hij op tegen Balthasar Bekker. Natuurlijk nemen wij niet elke uitdrukking en elk argument voor onze rekening, maar veel valt er uit te leeren. Wij citeeren dan:

„Ten vierde, aangaande de slang, den verbede, pleegt gevraagd te worden, niet zoo zeer wie en geweest zij van gedaante en soort, een basilisk, een adder, of eenig ander dier, dan wel hoedanig hij geweest zij, of een ware en natuurlijke, dan of alleen een gedaante daarvan, en indien een ware slang, of dan een slang alleen, dan of bestoot, vergeteld, bezeten en vervuld van en door den Satan, Philo de Jood van de wereldmaking, gelijk het gansche derde Hoofdstuk van Genesis, zoo ook deze slang in een leenspreuk veranderende, verstaat door dezelfde niets anders dan den wil. Dezen volgt Origenes, die in de meeste plaatsen der Schrift allegoriseert; en onder de geestdrijvers Jakobus Behm, de geheele Genesis in een leenspreuk veranderende; integendeel laten sommige Joden niet dan een natuurlijke slang toe, welke Aben-Ezra (in Perusich super Gen. III) dapper verdedigt, en met welke 't houden de Sociniani, Kabalisten, Cyrillus (contr. Julian. lib III) en Kajetanus, die alleen den Satan verstaan, in de gedaante van een slang blinkende. Het gemeen en waarachtiger gevoelen der Gereformeerden is, dat 't geweest is een slang bezeten van den Duivel, en deszelfs werktuig in de verleiding: waarom Theodoretus (Quaest. in Gen. 32) zegt: ...

De slang is het werktuig geweest van dengene, die in der waarheid de vijand was. Want dat er een ware slang bij is geweest, blijkt zoowel uit het getuigenis van den tekst, Gen. III, als uit de straf van het op den buik kruipen en het eten van 't stof, vs 12. Doch dat er niet alleen een slang is tegenwoordig geweest, blijkt: I. uit de gelijkheid der plaatsen: Joh. VIII, 44; 2 Kor. XI, 3; Openb. XII, 9. II. Uit hare redeneering en verleiding III. Uit de aangekondigde straf der kopvermorzeling, aan geen anderen aangedaan of zullende aangedaan worden aan den Satan, Rom. XVI, vs 20. Hetgeen nu, behalve deze dingen, aangaande de orde van deze Verbondschending, en aangaande de eerste beweging daarvan, insgelijks aangaande de zwaarte, en andere stukken meer pleegt beredentwist te worden, hebben wij reeds allang in het Leerstukke en Verklarende deel aangeroerd.

Men vraagt, ten vijfde, of het verhaal van de verzoeking en verleiding der eersgeschapen menschen historisch zijn, dan allegorisch. Wij zullen niet wederom voor den dag roepen diegenen, welke wij in het Verklarende deel, en in de voorgaande paragraaf geteekend hebben.

Balthasar Bekker onlangs in zijn betooverde Wereld I Boek, XII Hoofdst., omdat hij meende, dat de geschapen geesten niets anders zijn dan enkele dieringen, en dat ze derhalve door hun eigen krachten buiten zich niet werken, als hij zag, dat hem voor het tegengestelde zou tegenwoordig worden de historie der verleiding van den Satan door de slang, waar door die gewrocht heeft buiten zich, zoo op de slang, als door middel en behulp van deselve op de vrouw; tracht met inspanning van alle krachten te

verwerven, — goricsh verbl. § 1, dat hij alle zwaarigh op te lossen, hetgeen zijn kwade geest. hij § 2 te e. leed heeft, e. verhaalt; on. te vergelijken dat de Duivel moordenaar van alwaar hij z. heid bedrog. alwaar hij z. Satan; dat. den aan dit. daarop alle.

Daarna vermeld werd de slangen en gedaante, dan niet be. maat één ve. voorzelsel: e. geregd wor. daar er list. boven § 6, c. enig onrede. zij, om den. wel een me. begaafd was. Envel § 7, geenerhande. wier behulp. hij geen tong. hij de Vrouw. verstoken is. toe zon hij. hebben? Wa. gesteld zijnd. ken heeft, z. een grooter. cell ooit ged. gelijkt de es. macht sprek. Duivel zich. heeft, dan G. ver de reden. geweest zijn, niet zegt, d. heeft. Hij v. geweest, die. zeldde slang. digde. Doch. hoe kan Gos. digde hij het. arde, hetwe. eigen was doe. hij Pareus, val op vroeten. kan worden, straf aangek. daar men op. Dat ook § 16. er vijandschap. Vrouw en ho. vijandschap. menschen en a. leenwen, tige. ten de slange. enz.

Vervolgens wordt, en dan. Satan Eva ver. kan worden, geworden, te. hierin bij her. Duivel, noch. staan worden. torischer. moet worden. oorsprong van. der menschen. en raadslag. andere wijze. zeggen. Dat. slang alleen, c. Ondertusschen. verhaal zij, v. twijfel niet v. 's mans ganc. laten wij dez. wegen“.

Een

Het wordt zo. van docent v. doeling van de. rede als zoodan. wing wat de aut. hoistische rich. confessioneele“. daarvan ons st. dr. Kuypers voo. in wijderen zin. christenen, die. verkeerd belich. wordt gevonnist. Slechts veroo. opmerkingen. De eerste is, c. wat al te veel. draagt. Hij sp. altescentie per. de generatie“. liene, en bezon. voor zelfouten r.